

Európai területi együttműködés a kulturális együttműködés érdekében

Napjainkig az európai területi együttműködés bizonyult a sikeres kulturális beruházások „természetes környezetének”. A kulturális együttműködés nemcsak a szinergiák és kapcsolatok határokon átívelő és országok közötti működésének kiváló módja, vagy az ipari átalakulás és az intelligens szakosodási folyamatok megkönnyítését szolgáló lehetőség, hanem olyan eszköz is, amely sikeresen mozdítja elő Európa világszintű helyzetét.

A kultúrára, a kreatív iparágakra és a művészetekre alapozó együttműködés szilárd alapot biztosíthat az országok és régiók számára ahhoz, hogy hatékonyan és fenntartható módon dolgozzanak együtt. Fontos megjegyezni, hogy a jelenlegi programozási időszakban **a kulturális örökség és a művészetek az Interreg programok második legnépszerűbb témaköréit képezik**. Jelenleg és a 2014-2020-as időszakra vonatkozóan a teljes Interreg költségvetés **több mint 9%-át** már kulturális projektekbe fektették, és a programozási időszak végéig ez várhatóan növekedni fog.

Az előző, 2007-2013-as programozási időszakban az Interreg kulturális örökségbe és művészetekbe történő beruházásai **a teljes Interreg költségvetés 10%-át** tették ki (1,2 M EUR)¹.

Az Interreg programok a kulturális örökséget érintő, a növekedést és a munkahelyteremtést fenntartható módon elősegítő jó projektek sikeres inkubátorai. A programokat helyi beavatkozási logika alapján indítják el, amely tükrözi a részt vevő régiók sajátos igényeit, például innovatív megoldásokat és IKT-t alkalmaznak a hátrányos helyzetű régiókban és a peremterületeken. A következő lépés az ipari átalakulási folyamat és a kreatív iparágak összekapcsolásán keresztül történhetne meg.

Az Interreg egy **alulról felfelé építkező eszköz**, amely sikeresen ötvözi a különböző települések, régiók és országok sajátosságait a közös projektekben. Számos Interreg partner beszámolója igazolja, hogy a közös projektek és intézkedések megerősítik a **közös európai térséghez** való tartozás érzését.

Ezért **a kulturális örökség 2018-as európai évének (EYCH)** kezdete az Interreg irányító hatóságainak és az Interreg programok kedvezményezettjeinek is lehetőséget biztosított arra, hogy az Európa-szerte megrendezett kulturális kezdeményezésekben és eseményekben való részvétellel a kulturális örökség európai évének részesei lehessenek. Következésképpen az Interreg irányító hatóságai több mint 100 projektet mozgósítottak, hogy részt vehessenek a kulturális örökség európai évében, és megkaphassák a kitüntető EYCH címkét.

1. Az adatok a Keep.eu weboldaltól származnak (<https://www.keep.eu/keep/>): A Keep weboldal a tagállamok közötti, illetve a tagállamok és a szomszédos országok közötti, határokon átnyúló, transznacionális és regionális régiók közötti uniós együttműködési projektek és ezek kedvezményezettjeinek egyetlen, aggregált adatokat tartalmazó forrása.

A projektekben közös, hogy az együttműködés a legfontosabb az EU láthatóvá tétele és a polgárokhoz való közelebb hozása tekintetében. Ezért az Európai Bizottság ösztönözte a Kultúrák összekapcsolása, összekapcsolt polgárok (Connecting cultures, connected citizens) című e-könyv létrehozását, amelyet a **2014-2020-as Interact ERFA interregionális program** finanszírozott annak érdekében, hogy az összes európai polgár számára lehetővé tegye a régiókban lévő Interreg kulturális projektekhez való hozzáférést. Fontos kiemelni, hogy az európai együttműködés mindenütt jelen van, különböző projekteket finanszírozva Európán belül és kívül.

Az e-könyv kiemeli az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) által társfinanszírozott határokon átívelő, a transznacionális és régiók közötti projekteket.

„Ipari örökség”, finanszírozó: a 2014-2020-as Interreg A CBC Észtország-Lettország program

A 0,98 millió EUR értékű uniós finanszírozásban részesült, Észtország és Lettország határán megvalósított projekt a két ország ipari örökségét mutatja be úgy, hogy turistautakat hozott létre régi malmok, vízerőművek, gyárak, vasutak, világítótornyok és víztornyok mentén. Az ipari örökség turisztikai forrásként való felhasználása nem bevett szokás Lettországban és Észtországban. Azzal azonban, hogy a két országban lévő régi ipari helyszíneket egyetlen hálózatban kötötték össze, mindkét régió változatosabbá tette a jelenlegi turisztikai kínálatát, és több látogatót vonzhatnak be.

„Élő archívum”, finanszírozó: 2014-2020-as IPA határokon átnyúló együttműködés (CBC) Magyarország-Szerbia program

Az Unió külső határai mentén működő projekt Magyarországot és Szerbiát fogja össze a relikviák megőrzésében történő együttműködés érdekében. Az ERFA 0,17 millió EUR értékű társfinanszírozásának köszönhetően elősegíti a szinergiákat a két ország kutatói, levéltárosai, néprajzkutatói és antropológusai között, védve az európai örökséget.

„BLUEMED”, finanszírozó: 2014-2020-as INTERREG VB Földközi-tengeri program

Az ERFA 2,38 millió EUR értékű támogatásával a projekt célja víz alatti múzeumok, búvárparkok és tudásnépszerűsítő központok tervezése, tesztelése és koordinálása a fenntartható és felelős idegenforgalmi fejlesztés és a kék növekedés előmozdítása érdekében a Földközi-tenger part menti területein és szigetein.

Makroregionális stratégiák a kulturális együttműködés szolgálatában

A négy makroregionális stratégia a következő: uniós balti-tengeri stratégia (EUSBSR), a Duna régióra vonatkozó uniós stratégia (EUSDR), az adriai- és jón-tengeri régióra vonatkozó uniós stratégia (EUSAIR) és az Alpok-regióra vonatkozó uniós stratégia (EUSALP), amelyek a releváns platformokon keresztül támogatják a kulturális beruházásokat. Prioritásként már nemcsak az Interreg programok számára állítanak fel szakpolitikai keretet, hanem a nemzeti, a regionális és az ágazati programok, valamint az uniós közvetlen és magánbefektetések számára is.

Holisztikus megközelítésüknek köszönhetően a makroregionális stratégiák felismerik a kulturális örökség egyértelmű európai dimenzióját, amelyet különböző uniós szakpolitikák révén kezelnek, például a regionális és városfejlesztés, a turizmus, az oktatás és foglalkoztatás, a tengerügyek, illetve a kutatás és innováció révén.

Ezenkívül a stratégiák hatálya bővül, ha nem uniós országokkal való együttműködésről van szó. Ez a helyzet áll fenn az EUSAIR és az EUSDR esetében, amelyek már kidolgoztak projekteket a Nyugat-Balkánnal, Ukrajnával és Moldovával. Ezen túlmenően az EUSBR és az EUSALP szinergiákat hozott létre az Európai Gazdasági Térség országaival is.

A makroregionális stratégiák **aktiválják a meglévő struktúrákat** – például a kreatív hálózatokat és a kulturális örökség platformjait – az eljárások és projektek közös kidolgozása, a bevált gyakorlatok cseréje és a társaktól való tanulás érdekében. Az EUSDR például megkönnyítette a tudás átadását a műemlék épületek adaptív újrafelhasználása terén a Duna Kulturális Platform – A 21. század kreatív terei (Danube Culture Platform – Creative Spaces of the 21st Century) projekt² keretén belül. Az EUSBSR létrehozott egy hálózatot a fiatalok közötti párbeszéd megkönnyítése érdekében: Balti-tengeri Ifjúsági Párbeszéd³. Ezenkívül az alpesi régióban elindították az induló vállalkozások és az innovációs ökoszisztémák technológiatranszferének platformját⁴.

A makroregionális stratégiák elismerik a kulturális örökség **közvetlen és közvetett társadalmi és gazdasági potenciálját** az uniós régiókban a kreatív iparágak finanszírozása és a fenntartható és felelős turizmussal összekapcsolódó kis- és középvállalkozások támogatása révén. A kulturális minisztériumok kinevezett tisztviselői például az EUSAIR-országokban az **EUSAIR olajfa-útvonalat** választották ki a régió fejlesztése

szempontjából releváns projektként. Ezt a kulturális útvonalat az Európa Tanács fejlesztte ki és akkreditálta az EU által finanszírozott **Routes 4 U** projekt⁵ keretén belül, amelynek célja, hogy az összes makrorégióban hasonló projekteket hozzon létre, és **hosszú távú európai turisztikai célpontként** népszerűsítse őket. Egyik legfőbb célja a fenntartható idegenforgalmi kis- és középvállalkozások és az intelligens vállalkozói szellem elősegítése.

A kulturális örökség európai éve 2018-ban és azután...

Kétségtelen, hogy a kulturális örökség európai évének keretén belül az Európai Bizottság – és különösen a DG REGIO és az Oktatásügyi, Ifjúságpolitikai, Sportügyi és Kulturális Főigazgatóság (EAC) – által elindított kezdeményezéseket a elkövetkező években fokozni és folytatni kell. Az európai strukturális és beruházási alapok 2020 utáni időszakára vonatkozó javaslatban a kultúrpolitika nyitott a beruházásokra, különösen az 5. szakpolitikai célkitűzés keretében: **„A polgárokhoz közelebb álló Európa, a városi, vidéki és part menti területek fenntartható és integrált fejlesztése, valamint a helyi kezdeményezések ösztönzése révén”**. A kreatív ágazatok beruházásai azonban az 1. célkitűzés alá is kerülhetnek: **„Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás”**, valamint a 3. célkitűzés alá is: **„Összekapcsoltabb Európa a mobilitás és a regionális IKT-összekapcsoltság növelésével”**.

A makroregionális stratégiák határozottan támogatják és elősegítik az országok és régiók közötti, a kulturális és a kreatív ágazatokban történő együttműködést. Ez tükrözi az **Új európai kulturális program**⁶ stratégiai célkitűzéseit, amelyet az Európai Bizottság 2018. május 22-én tett közzé: a) a kultúra társadalmi kohéziót és jóllétet teremtő erejének kihasználása; b) a kulturális kreativitás támogatása az oktatásban és innovációban, valamint a munkahelyteremtésben és a növekedésben, valamint c) a nemzetközi kulturális kapcsolatok erősítése.

A DG REGIO jelenleg a DG EAC-vel együttműködve dolgozik a kulturális örökségről szóló európai cselekvési terven, valamint a Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatósággal (GROW) a kreatív iparágak számára releváns innovatív megoldásokon. ■

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

<https://bit.ly/2RGBZBH>

2) <https://bit.ly/2UbMJph>

3) <http://www.cbss.org/regional-identity/baltic-sea-youth-dialogue/>

4) <https://bit.ly/2RiEzys>

5) <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

6) <https://bit.ly/2T9ezl6>

A régiók és városok 2018. évi európai hetének keretén belül a „Coop Cult and Succeed – EYCH 2018” elnevezésű műhelytalálkozó hangsúlyozta az EU kulturális, idegenforgalmi, ipari és regionális politikái közötti szinergiákat.

MICHEL MAGNIER

A kultúráért és a kreativitásért felelős igazgató (DG EAC) az EYCH 2018 felelőse

„2018 jó lendületet adott a kultúrának uniós szinten és világszerte egyaránt. Az új európai kulturális programot 2018 májusában indították útjára, amelyet a kulturális örökségről szóló európai cselekvési terv követett. 2018 első felében közel 6 500 esemény kapta meg az „EYCH 2018” címkét Európa-szerte és Európa határain túl, és közel 5 millióan vettek részt rajtuk.”

SLAWOMIR TOKARSKI

Az innovációért és a korszerű gyártásért felelős igazgató (DG GROW)

Slawomir Tokarski elemezte az ipari átalakulás hatását a kulturális és kreatív iparágakra. „A kultúra összeköti az embereket, és segíti őket a közös értékek felfedezésében. A sikeres uniós értékláncok és klaszterkapcsolatok segítségével lehetőségeket teremthetünk a kulturális és kreatív ágazatok számára, egyúttal pedig elősegíthetjük az ipari átalakulás folyamatát.”

LENA ANDERSSON PENCH

Igazgató – európai területi együttműködés, makrorégiók, Interreg és programvégrehajtás (DG REGIO)

Lena Anderson PENCH hangsúlyozta az álláspontját: „Az Interreg és a makroregionális stratégiák elősegítik a kultúrát és a kreativitást a munkahelyteremtés és a növekedés érdekében.”

KAI HUOTARI

A Kaapelitehdas nemzetközi kreatív központ, Finnország legjelentősebb kulturális szereplőjének ügyvezető igazgatója

A Kaapeli küldetésnyilatkozata szerint a kultúra jobbá teszi az életet. A legnagyobb kulturális projektünk, a Creative Lenses megtanított arra, hogy a határok átlépése megerősíti a kulturális szervezeteket.”